

Іван УСТИЧ,
науковий співробітник Ужгородського відділу
Інституту світової економіки і міжнародних відносин
Національної Академії наук України

ІННОВАЦІЙНІ ПЕРСПЕКТИВИ У ТРАНСКОРДОННОМУ СПІВРОБІТНИЦТВІ

У статті розглядаються сучасні тенденції впровадження та застосування інновацій у соціально-економічному розвитку як нового джерела розвитку європейських держав, аналізується стан застосування інноваційних стратегій у регіональному розвитку держав-членів ЄС, в тому числі в прикордонних регіонах східного шенгенського кордону ЄС. Зроблена спроба показати можливості інноваційного розвитку та транскордонного співробітництва.

Ключові слова: регіональна інноваційна діяльність, інноваційна політика, регіональна інноваційна стратегія, регіональна інноваційна система, регіональні знання, оптимізація інновацій, відкриття інновацій і т.д.

У сучасному світі наука все більшою мірою заміщує працю та капітал як основні джерела суспільного добробуту. Здатність створювати знання та, насамперед, перетворювати їх у нові продукти, послуги та технології, є вирішальною для ринкового успіху як підприємств, так і всієї економіки будь-якої країни, будь-якого регіону, в тому числі і транскордонного. У таких умовах креативність, інновації та підприємливість становлять стрижень стратегії розвитку підприємств та формування добробуту народу. Спостерігається динамічне переміщення структур розвинутих економік у напрямі промислового виробництва та послуг, які базуються на знанні (тобто, економіка, що базується на знанні). Одночасно у сприйнятті інновацій та інноваційного процесу спостерігається відхід від поодиноких випадків до комплексу явищ та діянь по створенню нових продуктів, зразків, технологій та послуг. Інновації стають у все більшій мірі суспільним явищем – складним, непростим та нелегким, але життєво необхідним.

Відповідно ці процеси знаходять своє вираження через нові поняття, які описують багатоскладові аспекти інноваційних механізмів у контексті національних економік, регіональної політики, фінансів, підприємництва, управління, статистики та інтелектуальної власності.

Зокрема, для цілей даної статті важливими є такі *ключові слова-поняття*, як інновація, інноваційна діяльність, демократизація інновацій, інноваційна політика, детермінанти інноваційної діяльності, дослідницька та розвиткова діяльність, відкриті інновації, інвестиційна готовність, організаційна інновація, маркетингова інновація, носії та посередники інновацій, навчання, економіка, що спирається на знання, підприємливість, в тому числі академічна та наукова, регіональна інноваційна стратегія, регіональна система інновацій, регіон знань та інновацій, регіон, що навчається, синергія, система підтримки інновацій, джерела інновацій, транскордонне середовище інновацій та підприємництва.

Тривалий час інновація була поняттям, пов'язаним із сферою технічних змін; зараз продовжується поширення інновацій та інноваційності на сферу послуг, організації маркетингу та навіть політики і суспільних процесів. Динаміка сучасних економічних, технологічних суспільних змін змушує мислити у шумпетерських категоріях творчої деструкції [1]. Прийшла черга інновацій, які поєднують в собі одночасно сфери науки, техніки, виробництва, управління та політики, концентрують у собі риси всіх цих галузей. Інноваційні процеси відбуваються у специфічній системі взаємозв'язків, що охоплюють мережі підприємств, науково-дослідних інституцій, неурядові організації, урядові установи, громадські ініціативи. Все більшу роль відіграють взаємозалежності між динамікою створення та розвитку інноваційних підприємств та регіональними організаціями.

Інноваційні проблеми набирають особливого виміру у контексті сучасних глобальних напружень та кризових явищ, пов'язаних із нестабільністю фінансових ринків та заборгованістю окремих держав, в тому числі європейських, що позначається на їх конкурентоспроможності. У Європі, незва-

жаючи на прийняту у Лісабоні в 2000 році програму створення політики, що спирається на науку, так і не вдалося реалізувати обширні плани та стратегії. Продовжує існувати так званий «європейський парадокс» – існування високого рівня наукових досліджень та слабка їх ринкова адаптація у нові продукти, технології та організаційні рішення.

Зберігається також низький, порівняно з США, Японією та деякими іншими країнами, рівень культури підприємництва. Причому ці проблеми навіть у Західній Європі існують вже давно. Знову точаться розмови про необхідність для Європейського Союзу нового цивілізаційного проекту, який би створив підвалини для розбудови глобальної позиції конкурентоздатності, адекватної до потенціалу, амбіцій та можливостей всього європейського регіону.

Подібні завдання є не менш актуальними і для транскордонних регіонів на східних шенгенських кордонах Європейського Союзу, до яких належать і західні прикордонні регіони України. Ці регіони, які в силу історичних процесів давно розташовані на стиках цивілізацій та в зонах економічної периферії, позбавлені власних сировинних, ресурсних та фінансових джерел розвитку, особливо залежать від європейських та глобальних товарних, фінансових, транспарентних потоків, нових тенденцій та інноваційних рішень у межуючих регіонах. Особливе значення мають ці процеси для західних транскордонних регіонів України, економічний та соціальний стан яких у великій мірі залежить від взаємозв'язків із суміжними прикордонними регіонами Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії.

Якщо покращується динаміка соціально-економічного розвитку у сусідніх країнах та їх прикордонних регіонах, спостерігається і пожвавлення економічних, фінансових, транскордонних та інноваційних перетікань і на територію українських прикордонних регіонів. Посилюються процеси стагнації у сусідів, зникають і мотивації перерозподілу та перетікання ресурсів через кордони, послаблюється між-регіональна співпраця, посилюється відлік висококваліфікованих трудових ресурсів із транскордонних регіонів, знижується їх

конкурентоздатність. І якщо протягом останніх 8-10 років конкурентоздатність таких країн як Польща, Словаччина, Угорщина, Чехія зростала, то сьогодні можна говорити про погіршення конкурентоздатності країн Вишеградської четвірки, які завжди мали великий вплив на загальну ситуації у шенгенському прикордонні. Згідно з рейтингом Світового економічного форуму, конкурентоздатність, наприклад, Словаччини, знизилася із 35 позиції у 1997 році до 71 позиції у 2012 році, довгий час успішна Чехія займає сьогодні лише 39 позицію, Угорщина перемістилася на 60 позицію, і лише Польща зберегла свою 41 сходинку у загальному рейтингу конкурентоздатності [2]. Звичайно, ці позиції не йдуть ні в яке порівняння із розташуванням України у далекій другій сотні конкурентоздатних країн, але кризові тенденції у наших сусідів явно проявляються і вони відчутно відстають у конкурентоздатності від таких країн першої десятки, як Швейцарія, Сінгапур, Фінляндія, Швеція, Голландія, Німеччина, Великобританія, Гонконг та Японія.

Які головні причини такого стану у наших сусідів? Експерти називають, зокрема, такі:

- низька примусовість права;
- дуже низька довіра суспільства до політиків;
- висока міра клієнтелізму;
- високе адміністративне навантаження на підприємництво з боку держави;
- слабкий вплив виробничої сфери на міжнародну дистрибуцію;
- занадто велика орієнтація споживачів на ціну, а не на якість;
- недостатній інтерес влади до підтримки технологічно та інноваційно найдозріліших продуктів.

Названі негативні принципи ще в більшій мірі проявляються в Україні та її регіонах, і єдиний шлях їх розв'язання – реформи та інновації, які суспільство буде змушене сприйняти та адаптувати. Це вимагатиме інституціональної трансформації та інноваційних рішень, які напрацювали передові країни та їх найрозвинутіші регіони, в

тому числі транскордонні, які, здебільшого, і не мають інших інструментів розвитку крім інноваційних. Тому важливо назвати та засвоювати інноваційні інструменти, готувати до їх використання людський капітал, наукову та освітні сфери та, головне, впроваджувати нові організаційні механізми використання існуючого потенціалу, як внутрірегіонального, так і транскордонного.

Що таке інновації?

Це поняття у економічній науці впровадив відомий учений Йозеф Шумпетер. Він розглядав їх досить широко:

- 1) впровадження у виробництво нових виробів або вдосконалення вже існуючих;
- 2) впровадження нових або вдосконалених методів виробництва;
- 3) відкриття нових ринків;
- 4) застосування нового способу продажу або закупок;
- 5) застосування нової сировини або напівфабрикатів;
- 6) впровадження нової організації виробництва [3].

У наш час інновації дефінуються як вдале економічне використання нових ідей, безперервна зміна техніко-організаційних рішень, які охоплюють, з одного боку, просту модифікацію існуючих продуктів, процесів і практик, а з другого – просування у напрямку фундаментально нових продуктів і процесів. Реалізація інновацій включає в себе цілий ряд наукових, технологічних, організаційних, фінансових та торговельних рішень [4].

Підручник «Oslo Manual» описує повний спектр новинок – від новинок у світовому масштабі – так звані інновації абсолютні, через новинки у масштабах ринку, – до новинок з точки зору лише окремо взятого підприємства [5].

Для впровадження інновацій необхідна така умова, як інноваційність. Це така риса економічних суб'єктів або й економік в цілому, яка означає здатність до створення та впровадження інновацій, їх сприйняття, вона пов'язана з активним залученням до інноваційних процесів та діяльністю у цьому напрямку. Це також означає участь у набутті засобів та здатностей, необхідних для участі в цих процесах. Дуже часто

інноваційність вимірюється кількістю створюваних та впроваджуваних інновацій, а також затратами, які виділяє суб'єкт господарювання на діяльність у цьому напрямі. Інноваційність пов'язана із наявними ресурсами (людськими, матеріальними, фінансовими, інформаційними тощо), але також із здатністю їх використати, тобто із інноваційною зрілістю. Ця зрілість відповідає наявному рівню організаційної культури, яка обумовлює ступінь використання підприємливості, інноваційності, креативності та інших здатностей до створення, абсорбції та впровадження інновацій у різних галузях [6].

Інноваційна зрілість може трактуватися як специфічний інструмент для господарюючих суб'єктів і є своєрідною компіляцією більш простіших засобів матеріального характеру (наприклад, фінансові засоби, умови праці) та нематеріального характеру (наприклад, здібності, здатності).

Інноваційність може проявлятися на таких рівнях, як:

1) окремо взятий; 2) організаційний; 3) макроекономічний.

На окремо взятому рівні інноваційність виражається через інноваційну компетенцію, яка виражає конкретну здатність певної одиниці, обумовлюючи її положення у процесі змін. Інноваційна компетентність сильно корелюється з інноваційною гнучкістю (тобто, схильністю та легкістю, здатністю піддаватися інноваційним процесам) і здатністю навчатися: чим більшою є інноваційна компетентність, тим кращий рівень пристосованості виявляє особа у процесі навчання і тим більшою гнучкістю вона характеризується.

Знання, здобуті у процесі навчання, допомагають впровадженню змін у організацію, що, в свою чергу, призводить до набуття нових знань, які вивільняють чергові потреби. Творче напруження, яке супроводжує процес навчання, спонукає потребу поглиблення теоретичних і практичних спроможностей (компетенції) до управління інноваціями. У процесі навчання формуються також позиції, необхідні для створення інноваційної поведінки. Використання навчальних можливостей у організації дозволяє виробляти проінноваційні позиції, налаштовані на ініціювання, креативування та впровадження змін і, таким чином, до підвищення економічної ефективності їх діяльності [7].

На інноваційність конкретної одиниці має вплив також інновативна мотивація, яка визначається як механізм сприйняття новинок, що генерує ставлення особи до новинок. Інноваційна мотивація може бути обумовлена трьома механізмами поведінки, які управляють діяльністю особи: страх, власна вигода, суспільна вигода. Страх, як мотиваційний фактор, є станом неспокою, який веде до того, що особа трактує ситуацію змін як джерело загрози для набутих нею або бажаних цінностей і небезпеку їх втратити через активні дії конкурентів. Якщо страх є головним мотиваційним механізмом, то нормальною реакцією може бути і ухиляння від змін і запобігання їх впровадженню. У випадку, коли особа аналізує власні вигоди, вона зважає шляхом раціонального аналізу вигоди і втрати, які може принести їй впровадження інновацій. Результат цього аналізу призводить до випрацювання позицій, які будуть мати вирішальний вплив на бажання впроваджувати або відхилити інновацію. Аналіз вигоди і втрат, які може принести зміна для всього суспільства (суспільна користь) у зв'язку із участю особи у інноваційному процесі, може схилити її до прийняття акцептаційної або оборонної позиції щодо інновації. Мотивація до впровадження інновації у значній мірі впливає із радості від реалізації чогось такого, що досі ще не робилося [8, там же].

До факторів, які генерують інноваційність особи, належить також інноваційна здатність, яка, як риса особи, окреслює її внутрішні і набуті переддиспозиції до створення, імплементації та адаптації інновацій, а також її податливість до впливів зовнішніх чинників, які обумовлюють таку поведінку. Інноваційна здатність може бути предметом оцінки у процесі набору працівників.

Інноваційність організації розглядається через примат її інноваційного потенціалу. Цей потенціал розглядається як здатність господарюючого суб'єкта до розробки проектів, впровадження та розповсюдження інновацій. Інноваційний потенціал підприємства утворюють його працівники та умови, у яких вони функціонують. Дуже важливим фактором, який створює такий потенціал, є організаційний порядок суб'єкта, процедури інноваційних процесів, а також уже впроваджені інновації, які дають можливість генерувати нові рішення. Дуже часто вдосконалення, впровадження в одній галузі

впливає вирішальним чином на можливість реалізації новинок у іншій. Всі ці елементи взаємно впливають один на одного і утворюють цілісність системи, комп'ютерні технології тощо, дуже часто дають можливість впровадити організаційні зміни. У свою чергу впровадження новаторських управлінських рішень уможливило впровадження інновацій у сфері послуг. Вважається, що інноваційність підприємства залежить від одночасних змін у всіх перелічених сегментах. Через це у наш час звертається увага на розвиток інноваційного потенціалу підприємства у всіх галузях, симультанно.

З макроекономічної точки зору можна говорити про інноваційність всієї економіки або її регіонів. Така інноваційність розглядається як здатність і бажання суб'єктів цієї економіки або її регіонів до сталого пошуку та використання у економічній діяльності результатів наукових досліджень та дослідницьких розробок, нових концепцій, ідей, винаходів, вдосконалень та розвитку і використання виробничих технологій та нематеріальних послуг, впровадження нових методів і технік у організації і управлінні, вдосконалення і розвитку інфраструктури та досягнень науки [8].

Інноваційність вважається одним із найбільш прогресивних факторів соціально-економічного розвитку, в тому числі і в локальному вимірі. В цілому можна виділити три типи територіальних утворень:

- здатних до продукування інновацій;
- нездатних до генерування інновацій;
- нездатних ні до першого, ні до другого.

Разом із тим, маючи на увазі розвиток територіальних утворень, можна виділити два рівні абсорбції інновацій, а саме:

- абсорбція пасивна, яка полягає у здатності регіону або території до сприйняття позитивних сигналів цільових ринків, а також інвесторів щодо розвитку діяльності;
- абсорбція активна, яка полягає також у здатності виробляти і розвивати сигнали та діяльність через використання та посилення синергетичного ефекту.

За певних умов, які будуть описані нижче, саме транс-кордонні регіони, вважаємо, у наш час мають найбільшу потребу та здатність до активної абсорбції інновацій та успішного соціально-

економічного розвитку через використання та посилення синергетичного ефекту співробітництва в рамках європейських тенденцій регіоналізму. Це явище можна зрозуміти, якщо розглядати його одночасно з точки зору як внутрішньої специфіки конкретних держав, так і у системі міжнародних відносин. Політологічне тлумачення передбачає, що в першому випадку це є тенденція політичного розвитку сучасної держави, яка виражається у деконцентрації та децентралізації державної влади та її делегування на нижчі щабелі її політичної системи. Така тенденція витікає із міцніючих потреб збільшення економічної та управлінської самостійності певних територіальних утворень, які характеризуються економічного та культурною цілісністю [9]. Тобто, регіоналізм можна також дефінувати як політику, спрямовану на розв'язання конфліктів, які породжує нерівномірність економічного розвитку окремих регіонів, а також потребу задоволення аспірації локальних спільностей до самоуправління [10]. Регіоналізм інколи розглядають також як форму просторової дистрибуції влади на різних рівнях політичної системи [11]. Його впроваджує центральна влада, завдяки чому регіональні спільноти отримують право на утворення власних керівних та виконавчих органів, які реалізують регіональну політику (захист автономії регіону, економічний розвиток та забезпечення потреб жителів регіону).

Виражений у «Лексиконі» підхід до проблем [9], що розглядається, підкреслює їх юридично-інституціональні аспекти, і звертає увагу на регуляційну функцію держави у цьому явищі. В той же час, поняття регіоналізму мусить сприйнятися і як суспільне явище, яке породжує і політичні прояви, оскільки воно коріниться, насамперед, у найширшому розумінні культури. Воно проявляється як поєднання (часто дуже виразних) міжкультурних відмінностей (або міжетнічних) із політичними гарантіями їх збереження та захисту. Держава не реалізує їх автоматично, її діяльність набирає обрисів реалізації регіональної політики. І це поняття трактують по різному. Якщо йти за тлумаченням згаданого «Лексикону», то його можна розуміти як комплекс ініціатив культурного, економічного та політичного характеру з оглядом на специфіку конкретної географічної одиниці (регіону), метою якої є вирівнювання існуючих диспропорцій між нею та іншими частинами держави. Ці

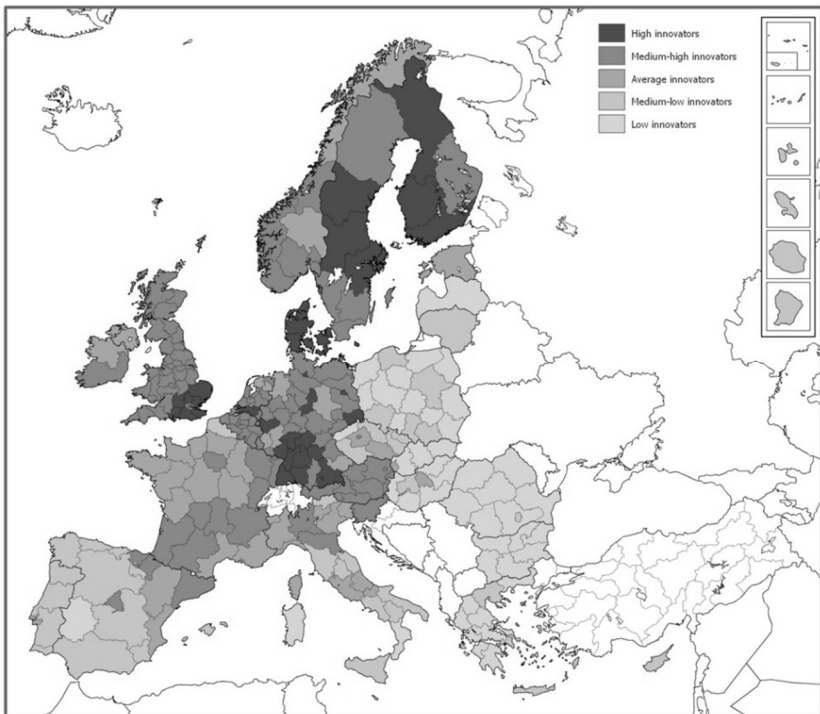
диспропорції фіксуються зазвичай у сфері економіки, хоч і не обов'язково. Викладена тут інтерпретація означає, що діяльність, яка названа регіональною політикою держави, відрізняється від поданого нижче розуміння регіоналізму. Адже цей останній виступає як первісний феномен стосовно до діяльності держави. Він розглядається у вигляді суспільно-політичного руху з відповідною ідеологією та географією, обмеженого суспільно-політичною підтримкою. Виходячи з кількісних та семантичних характеристик, це явище можна дефінувати скоріше як рух регіоналістичний, ніж регіональний [12]. В цілому це суспільно-політичний рух знизу, метою якого є мобілізація регіональної спільноти (яка виокремлюється на етнічній, регіональній канві, або на обох одночасно), яка населяє регіон, що належить до даної держави, з метою отримання власних політичних прав у цій же державі. У крайніх випадках така мобілізація може вести до створення даною спільністю власної державності або в рамках даної держави, або поза нею. В такому разі регіоналістичний рух набуває форми державотворчого руху.

Таким чином, регіоналізм у вигляді регіоналістичного руху можна розуміти як ідеологію (або її вираз) історично сформованих територіальних спільностей, які вирізняються своїми усвідомленням локальних зв'язків та виражають суспільний рух, який в опорі на комплекс рис, характерних для певної території, охопив своїм впливом суспільне життя, економіку та культурні прояви маючи на меті всесторонню активізацію громадськості як локальної спільноти [13]. Дефініція у більш широкому розумінні іменує регіоналізмом політичний рух, який прагне до збільшення самоуправління свого регіону, як і культуристичні рухи, які борються за зміцнення його культурної ідентичності.

Розвиток згаданих регіонів з метою реалізації поставлених цілей вимагає у сучасних кризових умовах, насамперед, інноваційних підходів. Рівень інноваційності регіонів визначається у Європейському Союзі через Регіональні таблиці результатів у галузі інновацій (RIS – Regional innovation Scorbord) [дивись карту-схему інноваційності регіонів в Європейській Унії та RIS у 2009 році] [14].

Ця карта показує синтетичні показники виміру інноваційних засобів регіонів, необхідних для ефективного формування ре-

гіональної інноваційної політики, в тому числі може бути корисною для випрацювання такої політики на східному шенгенському кордоні ЄС. Методологія, яка розроблювалася Regional Innovation Scoreboard протягом значного часу, використана для останньої Доповіді, підготовленої в 2009 року, яка бере до уваги 201 регіон. Це 27 країн ЄС, а також Норвегія, і базується методологія на 16 базових показниках. Рейтинг регіонів, показаних у рамках RIS 2009, однозначно свідчить про переважну слабкість інноваційного потенціалу суміжних з Україною шенгенських транскордонних регіонів. Однак за останні роки майже кожен з таких регіонів, особливо польських, розробив на базі Європейських підходів власну стратегію інноваційного розвитку, яка враховує і напрямки транскордонного співробітництва, що дуже важливо і для їх українських регіонів-партнерів.

Регіональна інноваційна стратегія – це базовий інструмент формування інноваційної політики на рівні регіону. RIS на базі інноваційного потенціалу регіону визначає стратегічні цілі інвестиційної політики, а також тактику їх досягнення. Вона показує секвенції (елементи) дій і завдань, необхідних для динамізації інноваційного розвитку регіону. RIS має на меті побудову ефективної системи підтримки інновацій у регіоні. Вона є основою для вибудови співпраці і партнерства, а також створення консенсусу всіх інноваційних процесів. Регіональна інноваційна стратегія є інструментом допомоги регіональній та локальним владам у стимулюванні інноваційної спроможності регіону. Ця стратегія по своїй суті є основою побудови дієвих регіональних систем інновації.

Основними функціями RIS є:

- оптимальне використання потенціалу, яким диспонує регіон, та приведення в дію його інноваційної спроможності (функція ефективності);

- інтеграція регіонального середовища і пошук консенсусу серед суб'єктів, які формують інноваційні процеси в регіоні (інтегруюча функція);

- підвищення пов'язаності поточних рішень та дій публічних влад та інших суб'єктів, які формують регіональну політику інновацій (координаційна функція);

- постачання інформації про майбутній розвитку регіону і через нього піднесення почуття стабільності діяльності суб'єктів та заохочення їх до проінноваційної діяльності (інформаційна функція);

- підвищення рівня розуміння інноваційних процесів, що відбуваються в регіоні, а також потреб діяльності у цьому напрямі (едукативна функція) [15].

Функція RIS тісно кореспондується з методами розбудови регіональної інноваційної стратегії, яка реалізується в трьох етапах.

Етап I. Концентрується на діяльності, що має за мету створення сприятливого середовища та клімату для створення інноваційної стратегії в регіоні та розбудову міцних зв'язків між регіональними акторами. Головним завданням є розбудова

регіонального консенсусу, що досягається шляхом ідентифікації та залучення до процесу створення стратегії ключових інституціональних суб'єктів як економічних, так і суспільних («акторів»), які діють на інноваційному полі в регіоні. Регіональний консенсус стосується як цілей і пріоритетів розвитку, так і очікуваних ефектів довгострокового процесу започаткованого стратегією.

Етап II. Обіймає комплекс аналітичних заходів, які концентруються на ідентифікації інноваційного потенціалу регіону та бар'єрів, які обмежують ендогенний (внутрішній) процес розвитку інноваційної здатності регіону. Регіональний аналіз, насамперед, охоплює:

- оцінку стану технологічного розвитку економіки регіону;
- ідентифікацію потенціалу інноваційного регіону (охоплює потенціал досліджень, вищу освіту, малий і середній бізнес, іноземні капіталовкладення тощо);
- виявлення трендів розвитку ключових секторів (як у промисловості, так і у сфері послуг), які діють у регіоні;
- оцінку стану розвитку інституцій, які підтримують регіональні суб'єкти у сфері інновацій.

Підсумком всіх аналізів, які здійснюються в регіоні, є SWOT-аналіз, тобто визначення сильних та слабких сторін регіону з точки зору володіння здатністю, потенціалу і потреб інновацій у регіоні, а також можливостей та загроз інноваційного розвитку, які існують у оточуючому середовищі регіону.

Етап III. Формування довгострокової стратегії. У загальному вираженні головні дії концентруються на:

- визначення стратегічних цілей інноваційного розвитку регіону;
- описі тактики реалізації стратегічних цілей (операційні цілі);
- дефініції, імплементації та тестуванні стратегічних дій.

Регіональні інноваційні стратегії є визнаним інструментом інноваційної політики у високорозвинутих країнах. Протягом 1994-2007 років близько 200 регіонів у всій Європі виробили свої регіональні інноваційні стратегії і рухаючись у визначених напрямках розвитку намагаються створювати умови для зро-

стання інноваційності господарських суб'єктів, які функціонують у регіонах. Зокрема у сусідній Польщі процес створення регіональних стратегій інновацій розпочався в 2001 році. В рамках отриманої фінансової підтримки від 5 Рамкової програми ЄС, п'ять воєводств виробили RIS і з 2005 року приступили до фази їх реалізації. До цієї групи увійшли опольське, шльонське, вармінсько-мазурське, великопольське і західнопоморське воєводства. Слідом за ними, починаючи з 2003 року, процес розбудови RIS розпочався ще в десяти воєводствах, а у 2006 році останнє з воєводств – мазовецьке – розпочало праці над розробкою стратегії.

Сьогодні до лідерів із розробки і реалізації регіональних інноваційних стратегій належить суміжне із Закарпаттям Підкарпатське воєводство, де результати такої діяльності видно на кожному кроці.

Зараз Польща в цілому є однією із небагатьох держав Європейського Союзу, в якій всі регіони розробили регіональні стратегії інновацій. Прикладені зусилля щодо програмного регіонального розвитку у сфері інновацій стали в кінцевому підсумку аргументом і підставою для скерування особливої уваги на проблеми інноваційного розвитку регіонів, що відобразилося у програмному використанні Структурних Фондів ЄС для Польщі на 2007-2012 роки. Впровадження RIS знайшло своє істотне місце і фінансову підтримку у регіональних та загальнодержавних документах стратегічного характеру, пов'язаних із використанням унійних фондів [16].

Проведена в 2006 році у Польщі оцінка регіональних стратегій інновацій з точки зору ступеня їх впровадження показала, що стратегії стали ключовим аргументом та імпульсом для розробки регіональної інноваційної політики. Протягом заледве двох років впровадження RIS згенеровано понад 500 різних ініціатив і проектів, які впливають із стратегій. Розпочато також перші кроки у напрямі створення регіональних інноваційних систем. Однак результати аналізу показали також, що почала формуватися скоріше регіональна інноваційна політика, ніж повноцінна діяльність у цій галузі. Крім того, аналіз виявив декілька слабких місць у процесі впровадження

інноваційних стратегій. Насамперед з'ясувалося, що інтегрований підхід, застосований у процесі реалізації RIS, не був перенесений разом із інструментами управління у процес імплементації стратегій. І хоча майже у всіх регіонах (воєводствах) регіональні стратегії інновацій містили в собі директиви щодо систем управління та моніторингу, однак лише у незначній кількості воєводств вказівки, що там містилися, були використані [17].

Як уже відзначалося, однією із цілей регіональної стратегії інновацій є побудова регіональної системи інновацій. Вона полягає у комплексі різноманітних суб'єктів (акторів), які впливають на процес інновацій, а також зв'язків, які виникають між ними. Це система суб'єктів, інтеракцій та подій, які в результаті синергії утворюються на конкретній території і ведуть до зростання здатності творення, абсорбції та дифузії інновацій у регіоні. Регіональна система інновацій – це також мережа інтеракцій, яка виникає між сферою науки, досліджень та розвитку, промисловістю, системою освіти, фінансів та публічної влади, і яка сприяє процесам інтерактивного і колективного навчання. Основою такої діяльності є усталення мережевих зв'язків та інноваційного середовища.

Регіональну систему інновацій утворюють комплементарні та взаємозалежні підсистеми, до яких входять:

- підсистема виробництва та послуг, яку утворюють господарські суб'єкти, що займаються технологічно-промисловою діяльністю, впровадженням і комерціалізацію нових рішень;

- підсистема науково-дослідна, до складу якої входять різного роду дослідницько-розвиткові суб'єкти, вищі навчальні заклади та інші інституції, які діють у сфері інновацій та трансферу технологій;

- підсистема інституціональна, яку утворює ціла гама суб'єктів, які допомагають ходові інноваційних процесів (наприклад, центри підтримки інновацій та трансферу технологій), в тому числі такі як:

- а) індустріальні парки;
- б) інкубатори технологій;
- в) центри трансферу технологій.

- підсистема суспільно-культурна, яка відображає характерні і специфічні для даного регіону культурні риси (традиції, історію, системи цінностей), форми і канали комунікацій, рівень довіри, комплекс специфічних способів поведінки та неповторних культурних та структурних рис даного регіону.

Фундаментом діяльності регіональних систем інновацій та елементом, який пов'язує роботу окремих підсистем, є регіональні та локальні влади з їх ефективною інноваційною політикою, яка визначається регіональною інноваційною стратегією.

Регіональна система інновацій є територіальним комплексом і системним поглядом на проблему інноваційності економіки. Її функціонування сприяє зменшенню інноваційного ризику для конкретного господарчого суб'єкта, полегшує абсорбцію різного роду знань, дає можливість інтерактивного навчання та обміну досвідом. Вона також є основою для вибудови конкурентоздатності регіону у глобальній економіці, в якій інновації, знання та процес навчання є ключовими факторами для економічного успіху. Це робить можливим адаптацію регіональних суспільно-економічних систем до процесу глобалізації.

У регіональних науках частіше за все трапляється поняття територіальної системи інновацій, а регіональна і національна системи інновацій виступають як форми цієї системи.

Однак у більшості регіонів на східній частині шенгенського кордону трапляються поки-що слабо розвинуті регіональні інноваційні системи. Важливим кроком у напрямі їх створення може стати розбудова регіональних стратегій інновацій через власні організаційно-інституціональні та суспільно-культурний виміри. Великим бар'єром для розвитку цієї системи залишається малодозріла та непрозора загальнодержавна та регіональна інноваційна політика [18].

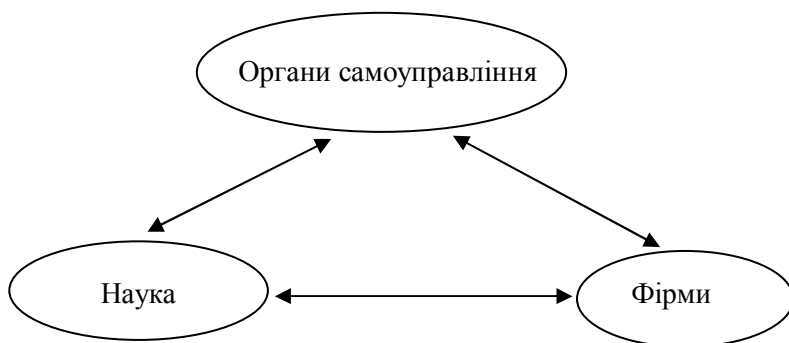
Зазвичай, чи не найвищим ступенем регіонального розвитку вважається в наш час відповідність титулу «регіон знань та інновацій». Це поняття окреслює так регіони, у яких домоглися створення в галузях, стратегічних для розвитку

регіону, системи ефективної взаємодії між регіональними вадами, підприємницькою сферою, науковими установами і вищими навчальними закладами. І така взаємодія позначається на зростанні інноваційності підприємств вище середнього кількості підприємств у секторах середньої та високої технології, а також постійних місць праці, які вимагають підвищеної кваліфікації.

Ключовими елементами регіону знань та інновацій є гармонійна взаємодія всіх регіональних центрів, які є суб'єктами регіональної дослідницької та інноваційної політики, а також приведення в дію надзвичайно важливого процесу створення регіонального консенсусу у галузі інноваційної політики та регіонального партнерства між трьома сферами: регіональною і локальною владами, науковим середовищем та підприємцями, що часто називають "золотим трикутником".

Вибудова партнерства у трикутнику: публічна влада, науково-дослідні установи, підприємства складає суть регіональної системи інновацій.

Взаємодія у трикутнику: публічна влада, дослідження, підприємства

Важливий етап розбудови стратегічного партнерства пов'язаний з розробкою Регіональної Стратегії Інновацій (RSI) з опорою на досягнення консенсусу навколо базових проблем, пов'язаних із домінуванням та реалізацією регіональної інноваційної політики. Регіональна стратегія є підставою для взаємопов'язаного та сконцентрованого витрачання публічних коштів на реалізацію визначених цілей стратегії через діяльність, визначену в Плані завдань. PCI є висхідним пунктом для розбудови регіону знань та інновацій.

Завданням публічної влади в регіональному партнерстві є розбудова ефективної системи впровадження RSI і концентрація публічних коштів на тих завданнях, які в рамках консенсусу, створеного навколо RSI, були визнані пріоритетними. RSI є документом, розробленим де-факто для публічних влад регіону та повинна бути ними активно використовувана в ході реалізації регіональної політики. Публічна влада одночасно керує процесом впровадження стратегії, а також бере участь у процесі розвитку стратегії.

Роль науково-дослідних установ полягає у реалізації стратегічних досліджень, важливих з точки зору бачення регіонального розвитку та розвитку підприємництва, а також створення своєї привабливості. Щобільша привабливість науково-дослідних установ досягається через створення консорціумів, до складу яких входять групи, що виконують дослідження у визначених секторах досліджень, які є цікавими для групи підприємств або навіть цілого сектора регіональної економіки (наприклад, регіональні центри передових технологій, науково-дослідні кампуси чи дослідницько-впроваджувальні центри). Така взаємодія є надзвичайно важливою для створення стабільного регіонального дослідницького потенціалу. За такого підходу необхідним є визначення дослідницьких просторів або тем досліджень на середньо- і довготривалу перспективу, в яких зацікавлені підприємства та підприємницьке середовище.

У свою чергу підприємства випрацьовують свої стратегії розвитку і досягають у їх контексті ідентифікації своїх потреб на коротко-, середньо- та довгострокову перспективу. Оскільки розробка стратегії у контексті технологічного розвитку галузі та

ідентифікації дослідницьких потреб, як правило, виходять за межі можливостей окремого підприємства, постає завдання розбудови стратегії через створення кластерів та технологічних платформ, які здатні до визначення стратегічних дослідницьких потреб груп підприємств, які співпрацюють між собою, а також цілих секторів економіки. Це уможливує прийняття ефективної стратегії дослідницької співпраці у контексті реалізації цілей регіонального розвитку.

Вибудова стратегічних зв'язків поміж регіональними владами, групами підприємств та дослідницькими установами становить сутність ініціювання процесу розвитку регіону у напрямі знань та інновацій. Це довготривалий процес, який спирається на вибудову взаємної довіри та довгострокового партнерства. Істотну роль у цьому процесі відіграють також центри інновації та підприємництва і, особливо, технологічні парки та інкубатори, що складають регіональну інноваційну інфраструктуру.

У сценарії розбудови Регіону Знань та інновацій можна виділити наступні фази:

1. Розробка та вдосконалення Регіональної інноваційної стратегії.

2. Розбудова імплементаційної структури та розробка Плану діяльності.

3. Розбудова та розвиток дослідницького та інноваційного потенціалу регіону.

4. Інтеграція програм досліджень кластерів, технологічних платформ, регіональних центрів передових технологій у контекст регіональних стратегічних документів та створення Спільної програми досліджень для регіону.

5. Створення понадрегіональної мережі. Інтеграція політики з іншими регіонами шляхом створення понадрегіональних дослідницьких кластерів, так званих кремнієвих долин, макро-регінів знань у загальнодержавних або міжнародних масштабах [19].

Перед тим як розглядати завершальне поняття транс-кордонного інноваційного середовища як один із видів понад-

регіональної інноваційної мережі, вважаємо за необхідне все-таки описати самі типи інновацій, яких слід прагнути досягнути.

У науковій літературі можна зустріти чимало різних класифікацій технічних інновацій. Класична класифікація інновацій користується предметними критеріями. Згідно з ними можна зробити розподіл інновацій на інновації в продукті, у виробничому процесі та в організації виробництва.

Інновацією у продукті (її ще називають продуктовою інновацією) є всяка зміна, яка полягає в удосконаленні виробу, що вже виробляється, або ж у розширенні структури асортименту новими виробами із наступним впровадженням їх на ринок.

Інновація у виробничому процесі (її ще називають інновацією процесу) полягає у зміні застосовуваних виробничих методів.

Організаційна інновація (процедурна) – у вузькому розумінні інновації виражається у змінах лише в організації виробничого процесу без врахування організаційних змін у широкому значенні цього слова. Продуктова інновація, подібно як і інновація процесова або організаційна, можуть бути самостійними процесами. Однак частіше за все ці інновації виступають разом, особливо якщо створення нового товару неможливе лише через застосування традиційних технологій виробництва і існуючих рішень в організації процесу. До того ж інновація у виробничому процесі вимагає часто і зміни в структурі та організації виробництва. Однак, як правило, більшість інновацій у виробничому процесі більш чи менш опосередковано впливає на вироби, в той час як інновації у продукті часто не вимагають жодних або лише мінімальних змін у технології створення та організації виробництва.

Підручник «Oslo Manual 2005» запроваджує нову технологію (таксономію) інновацій, яка охоплює чотири види інновацій, а саме:

- інновацію продукту (product innovation);
- інновацію процесу (process innovation);
- інновацію організаційну (organization innovation);
- інновацію маркетингову (marketing innovation) [20].

Два перші види інновація зазвичай окреслюються загальною назвою технічні інновації (TRP – Technological product and process innovations), а решта два види охоплюються загальною назвою нетехнічні інновації (Non-Technological innovation). Перші два видання підручника «Oslo Manual» у принципі стосувалися тільки інновацій TRP. У другому виданні 1997 року нетехнічним інноваціям (нетехнологічним) був присвячений лише спеціальний додаток Annex 2. Інша класифікація інновацій з'явилася на підставі критерію оригінальності, пов'язаним із першим застосуванням нового технічного рішення. Згідно з цим критерієм, терміном інновації належить називати перше виробниче застосування нового знання, натомість чергове застосування виражається назвою дифузії (розповсюдження). На практиці буквальне копіювання інновацій майже ніколи не спостерігається, через те, що завжди є необхідність внесення більших чи менших модифікацій у саме вирішення а також у спосіб його впровадження у виробництво. Саме тому можна говорити про піонерські інновації (оригінальні, креативні), які є результатом оригінальних рішень, які до того не використовувалися у виробництві, та про адаптовані інновації (розмножуючи, наслідуючи), які в даному місці і часі приносять певні виробничі і ринкові результати. Прикладом розмножуючих інновацій може служити виробниче використання якогось винаходу на підставі закупленої ліцензії. Варто зауважити, що незважаючи на вирішальну роль піонерських інновацій, розмножуючі інновації можна вважати як дуже важливий фактор розповсюдження технічних змін. Про економічне значення розповсюджуючих інновацій може служити приклад прискореного розвитку держав, які спеціалізуються на наслідуванні чужих рішень.

Ще одним критерієм класифікації інновацій є їх шкала змін. Згідно з цим критерієм, в цілому інновації поділяються на радикальні (переломні, нетривалі, революціонізуючі виробництво), та на приростові (вдосконалюючи виробництво, породжуючи повільний прогрес). Визначення межі між цими видами інновацій річ не проста. Можна прийняти як критерій поділу відносно більшу кількість затрат знань та інвестицій для

реалізації інновацій, а також відносно більше значення для економічних наслідків для всієї економіки та окремих підприємств застосованих рішень.

Аналіз інноваційних процесів доводить, що коректуючі інновації кількісно домінують у потоці інновацій, в той час як радикальні інновації вдаються досить рідко. Однак це не значить, що економічне значення коректуючих інновацій слід випускати з уваги під час економічного аналізу. Вони можуть бути в результаті серії послідовних поліпшень важливим фактором підвищення технічного рівня виробництва та економічної ефективності.

У науковій дискусії щодо видів інновацій з'явилися також наступні нові категорії:

1) інновації у досвіді – цей вид інновацій сконцентрований не на виробництві й не на процесі, а на спільному творенні досвіду споживачів. Оскільки традиційно більшість продуктів еволюціонує одночасно зі змінами в технологіях, а не зі змінами, які стаються у споживанні, щораз частіше підкреслюється потреба нового підходу до еволюції продукту, який би враховував велику кількість споживачів із їх відмінними інтересами, рівнями здібностей, потреб та прагнень. Для цього необхідним є так зване середовище досвіду – система отримання досвіду, яка дасть можливість фірмі використовувати різноманітний досвід споживачів і співтворити з мільйонами консументів через зворотний зв'язок;

2) суспільні інновації – чимало фірм починаючи шукати інспірацію у нетрадиційній сфері – у суспільному секторі. Такого роду інновації впроваджують підприємства, які суспільні потреби розглядають як можливість розвитку нових ідей, демонстрації технологій, креативності нових ринків і подолання одвічних невирішених проблем на стику суспільної і бізнесової сфер. Фірми, які намагаються вирішити суспільні потреби у галузі освіти, спорту, охорони здоров'я, комунікації перестають трактувати ці сфери як сфери харитативної діяльності, але розглядають їх як стратегічні сфери, до яких неминуче мусять включатися принаймні дві сторони – публічна та приватна;

3) інновації провідного користувача – це фірми, організації та окремі особи, потреби яких у певному продукті значно перевищують галузеві стандарти. Провідні користувачі значно випереджують загальний тренд, тому їх належить визнати важливим джерелом інновацій, особливо тих, що характеризуються як переломні. Ринковий тренд зростання запиту на переломні інновації виражає кривою провідного користувача [21].

Зрозуміло, що всі регіональні моделі розвитку інновацій так чи інакше придатні для застосування у транскордонних регіонах. Але ці регіони можуть для свого розвитку застосовувати не тільки додатковий, але часто і чи не єдиний інструмент – транскордонне інноваційне середовище підприємництва.

Поняття транскордонного середовища підприємництва (франц. *Milieu Internationalisant*) впровадили до наукової літератури французькі економісти К. Форкад (C. Forcade) та О. Торре (O. Torres). Висхідним пунктом для формування їх концепції були дослідження інноваційного середовища підприємництва. Оскільки у аналізах інноваційного середовища теоретичну базу становила теорія зовнішніх ефектів та кошти трансакції, К. Форкад та О. Торре на підставі своїх розважань прийняли теорію ресурсів. Автори, виходячи із сучасної теорії фірми, запропонували спостереження за регіоном (певною територією) як «портфелем ресурсів», на якому підприємство базує свої конкурентні вигоди (переваги).

У своєму підході К. Форнад та О. Торре шукають відповіді на питання, у якій мірі конкретна територія може стати стимулятором і перевагою в процесі уміжнароднення малих, локальних підприємств? Адже проблемою є той факт, що малі і середні фірми (а саме вони, як правило, переважають, наприклад, у транскордонних регіонах), рідко приймають самостійні дії, спрямовані до їх уміжнароднення. Для цього вони потребують допомогу більшої чи меншої кількості акторів, які діють на території, на якій вони розміщені.

Зміжнароднюючим середовищем є система тривалої взаємодії, в якій локальні актори (малі і середні фірми, територіальні спільноти, публічні інституції, університетські дослід-

ницькі центри, банківські системи і т.п.) працюють разом, щоб створити динаміку міжнароднення. Метою цієї динаміки є, з одного боку, розширення можливостей входження у глобальні мережі локальних підприємств, а з другого – підвищення атракційності території у міжнародному масштабі. Такий процес передбачає існування внутрішніх сил, які б стимулювали підвищення транскордонної активності локальних підприємств, основною діяльністю яких будуть зовнішні ефекти та організаційна близькість. Таке середовище мало би самопідтримуючий характер у тому сенсі, що чим більше воно було б транскордонним, тим більший транскордонний вплив мало б.

Щоб середовище ставало транскордонним, воно повинно виконати ряд умов, до яких належать, зокрема:

- існування швидкої комунікаційної інфраструктури, такої як аеропорти, мережі автострад, доступ до інтернету із швидкісною передачею даних і т.п., які полегшать мобільність людей і товарів;

- наявність специфічних ресурсів, які відрізняють ці регіони і становлять їх відмінність; такими факторами може бути поява транснаціональних підприємств, які володіють престижною торговою маркою, розміщення яких притягує інші фірми та викликає кумуляційні ефекти; концентрація таких підприємств розвиває певну промислову культуру, підносить кваліфікацію працівників, якість виробів, сприяє співробітництву, приводить у дію механізми навчання; істотним елементом тут є позиція транснаціональних фірм і міра їх територіалізації, оскільки ці фірми можуть значно полегшити локальним підприємства входження до глобальних мереж;

- наявність певної кількості інституцій і організацій, які займаються наданням послуг у міжнародній сфері, тут мається на увазі діяльність підприємств характеру експорт-імпорт, діяльність різноманітних навчальних центрів у сфері міжнародного розвитку та управління;

- існування публічних та приватних організацій, які полегшують міжнародну торгівлю, як, наприклад, клуби експортерів, міжнародні сервіси торгово-промислових палат тощо [22].

Більшістю таких факторів транскордонні регіони або володіють, або їх можна створити. Але для цього слід мати відповідну усвідомлену регіональну політику та володіти відповідними ресурсами та кадрами. А це є в регіонах у наявності не завжди, тим більше в Україні з її тотально застарілим технологічним укладом та відсутністю будь-якої регіональної політики. За даними преси, у нашій державі сьогодні виробляється 95 відсотків продукції третього-четвертого за світовими мірками технологічного укладу. Це рівень післявоєнного періоду. Ще 3 % випуску складають вироби п'ятого укладу і менше 1 % – продукція шостого технологічного укладу [23]. Де вже тут до інновацій! Тому й доводиться вивчати та популяризувати чужий інноваційний досвід, щоб хоч у якійсь мірі підготувати середовище для інновацій та випуску конкурентоздатної на світовому ринку високотехнологічної продукції.

Використана література

1. Schumpeter J.A. Business Cycles. A Theoretical, Historical and Statistical Analysis of the Capitalist Process, New York / London, 1939; Schumpeter J.A. Teorija rozwoju gospodarczego, PWN, Warszawa, 1960; Mikosik S. Teorija rozwoju gospodarczego Jozafa A. Schumpetera, PWN, Warszawa, 1993.

2. SME, 6 septembra 2012p, s. 9.

3. Schumpeter J.A. Teorija rozwoju gospodarczego, PWN, Warszawa, 1960.

4. Porter M.E. The Competitive Advantage of Nations. The Macmillan Press Ltd, London, 1990.

5. Oslo Manual. Guidelines and Interpreting Innovation Data Third Edition, OECD / Eurostat, Paris, 2005.

6. Hughes G.D. Thee Process for creating innovative strategies. – www.nne.edu/~gdhughes/Processes.htm

7. Bielski I. Przebieg i uwarunkowania procesow innowacyjnych. Biblioteka Menedzera i Sluzby Pracowniczej, z. 187, Bydgoszcz, 2000/

8. Witkowski K. Czynniki konkurencyinosci regionu: uwarunkowania gospodarcsego i spolecznego. – "Ekonomia", №5 / 2002.

9. Herbut R. *Leksikon politologii*. – Wrocław, 1999, s. 498.
10. Там же.
11. Там же.
12. Визначений термін подається за: Tomaszewicz J. *Wspolczesne ruchy regionalistyczne w Europie Zachodniej. "Sprawy narodowosciowe. Seria nowa"*, 1997, tom VI, zeszyt 2 (11), s. 295.
13. Цит. за Omelczuk A.J. *Z regionalizmem w XXI (referat programowy na VI Kongres Regionalnych Towarzystw Kultury)*. Warszawa – Ciechanow, 1998, s. 5.
14. *Regional Innovation Scorebord*, www.proinno-europe.ua/RIS 2009-*Regional innovation Scorebord*
15. Nowakowska A. *Regionalny wymiar procesow innowacji*. Wyd. Uniwersytetu Lodzkiego, Lodz, 2011. Miedzinski M. *Koordinacja procesow innowacji na przykladzi polskiego wojewodstwa [w:] Kuklinski A. Gospodarka, oparta na wiedzy*. KBN, Waeszawa, 2001.
16. Див.: Klepka M. *Raport z inwentaryzacji regionalnych strategij innowacji w Polsce; Raport PAPP*, Warszawa, 2005; Boekholt P. *Evaluation of regional innovation polis in Europe [w:] Ph. Shapira, S. Kuhlman Learning from Sciens and Technology Policy evaluation, experiences from the United States and Europe*, Edward Elgar, United Kingdom, 2003.
17. Czyz P., Klepka M., Klimezak T. *Przewodnik metodyczny dla ewaluatorow regionalnych strategii innowacji*. WYG international, Warszawa, 2006. Niwahowska A. *Sukcesy I porzski polskich regionalnych strategii innowacji [w:] Jewtuchowicz A. (red.). Region w gospodarce opartej na wiedzy*. Wyd. Unowersytetu Lodzkiego, Lodz, 2006.
18. Див. детальніше: Novakovska A. *Regionalny wymiar procesom innowacji*. Wyd, Uniwersytetu Lodzkiego, Lodz, 2011; Jewtuchowicz A. *Terytorium i wspolczesne dylematy jego rozwoju*. Uniwersytet Lodzki, Lodz, 2005; Markowski T. *Regionalne systemy innowacji w aspekcie strategii rozwoju regionalnego Polski 2000-2006*; Okon-Horodyska E. *Jak budowac regionalne systtmy innowacji*. *Polska Regionow*, №15, Warszawa, 2000; Pietrzyk I. *Paradygmat rozwoju terytorialnego*, Uniwersytet im Mikolajaja

Kopernika, Torun, 2001; Doloreux D. Regional Innovation System: A critical review, www.urenio.org/metaforesight/library; Braczyk H.J., Cooke P., Haidenreich M. Regional Innovation System. The role of governance in globalized world, London, 1998.

19. Дуб.: Bakowska A., Siemaszko A., Snarska-Swidorska M. *Jak zostac regionem wiedzy i innowacji. TWIGGER, Warszawa, 2007.*

20. *Oslo Manual. Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data, 3rd Edition, OECD/Eurostat, Paris, 2005. Ocznej. PWN. O slo Manual. The Measurement of Scientific and technological activities. Proposed Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data, OECD/Eurostat, Paris, 1997.*

21. *Poznanski K. Innowacje w gospodarce kapitalistycznej. PWN, Warszawa, 1979; Stawasz E. Innowacje i mala firma. Uniwersytet Lodzki, Lodz, 1999; Cannel W., Dankbaar B. (eds). Technology Management and k A. Public Policy in the European Union, Office for Official Publication of the European Communities, Oxford University Press, New York, 1966; Sosnowska A., Lobejko S., Kłopoty zarzadzania firma innowacyjna. Difin Warszawa, 2000.*

22. Дуб.: Foucarde C. *Le teritorie comme des processus d'internationalisation des PME: le concept de mileu internationalisant [w:] B. Guesnier, A. Joyal (red). Le development territorial. Regards croises sur la Diversication et les strategies, ADICUEER. – IERE, Universite de Poitiers, 2004; Foucarde C., Torres O. (red.). Les PME entre region et mondialisation: processus de "glocalisation" et dynamiques de proximite. Les cahiers de l'EFRI. Universite Montpellier S., Montpellier, 2003; Torres O. Lokalna glokalizacja czy globalna lokalizacja. Rozwazania na temat glokalizacja [w:] Jewtuchowich A. Wiedza, Innovacyhnosc, przedsiebiorczosc a rozwoj regionow. Ul, 2004.*

23. Худицкий В. "Рендустриализация страны" или кормушка для своих? – "Зеркало недели". – 6 октября 2012 года, №35 (83), с. 10.

The article deals with current trends of implementation and application of innovation in the social-economic development as a new source of European states development, analyzes the state of application of innovation strategies in the regional development of European member states, including in the border regions at the EU East Schengen border. Attempt is made to show opportunities of innovation development and transborder cooperation.

Key words: Regional Innovation Activity, Innovation Policy, Regional Innovation Strategy, Regional Innovation System, Regional Knowledge, Optimizational Innovation, Open Innovation etc.

В статье рассматриваются современные тенденции внедрения и применения инноваций в социально-экономическое развитие в качестве нового источника развития европейских государств, анализируется состояние применения инновационных стратегий в региональном развитии государств-членов ЕС, в том числе в приграничных районах восточной шенгенской границы ЕС. Сделана попытка показать возможности инновационного развития и трансграничного сотрудничества.

Ключевые слова: региональная инновационная деятельность, инновационная политика, региональная инновационная стратегия, региональная инновационная система, региональные знания, оптимизация инноваций, открытие инноваций и т.д.